

ХРОНІКА

УДК 821.161.2-3.09

«РІДНІ ЛЮДИ І РІДНА ЗЕМЛЯ...»

(Відзначення 95-річчя із дня народження
Леоніда Бразова у Полтаві)

Леонід Бразов – скромний, суворий у своїй справедливості й несуетній гідності й честі, письменник, фронтовик, відомий, поважаний громадський і культурний діяч, істинний полтавець – доброзичливець і добротворець. Хоч більш ніж двадцять прозових книжок митця розійшлися на українських теренах кільксоттисячними тиражами, він таки полтавський – за духом і суттю. Та й сам він визнавав, що його щастя – «рідні люди й рідна земля».

Леонід Бразов був чесним із собою й із сучасниками. Його персонажі, як і він сам, не втратили світлих романтичних ілюзій, – вони вірили в те, чим жили.

Письменник любив Полтаву, і Полтава любила його безмежно, щиро, сповідально, раділа його сухуватій, суворій, високій постаті на своїх вулицях і майданах, у вишневому чи липовому цвіті, у жовтаво-каштановому листопаді і в сніговій завії.

У листопаді рідне місто вклонялося справі й пам'яті Леоніда Бразова з нагоди його 95-річчя. До ювілею було приурочено ряд уже традиційних і цілком нових заходів, об'єднаних у цикл «Бразовські читання».

Так, 8 листопада у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка, в alma mater письменника, знавці й шанувальники його творчості провели круглий стіл «Живий голос Леоніда Бразова» під керівництвом доньки митця – кандидата філологічних наук Л.Л. Безобразової. Постать видатного земляка осмислювалася з точки зору психології творчості, інтерпретувалася на тлі його доби, деталізувалася у спогадах сучасників – рідних, колег, підлеглих. Зокрема, художники М. Підгорний і М. Шлафер акцентували увагу на специфіці ілюстрування творчого доробку прозаїка, а київський режисер, заслужений артист України Ю. Кочевенко поділився міркуваннями щодо сценічного втілення п'єси Л. Бразова «Фортеця». Повість із цією ж назвою стала об'єктом наукових вислідів кандидатів історичних наук О. Коваленко («Полтавська фортеця: сплетіння уявного та історичного образів») та Т. Демиденко («Історико-краєзнавчий аспект повісті Леоніда Бразова «Фортеця»), кандидата філологічних наук В. Мелешко («Фортеця» Леоніда Бразова: нові та старі підходи»). Краєзнавчий контекст творів прозаїка розглянули кандидат історичних наук О.П. Єрмак та кандидат філологічних наук В.М. Снігуренко («Полтава в повісті Леоніда Бразова «Втеча з-під слідства»). Мовознавче дослідження його доробку репрезентував доктор філологічних наук, професор М.І. Степаненко («Ідіостилістика малої прози Леоніда Бразова»). Морально-етичній проблематиці бразовських повістей були присвячені виступи кандидатів філологічних наук Т. Луньової («Діада «дух-тіло» у повісті Леоніда Бразова «Зостатися самим собою»), А. Чеботарьової («Тварини в житті і творчості Леоніда Бразова»), О. Орлової

(«Трикутник нелюбви»), В. Сарапин («Людині – людське. Гуманістична проблематика повісті «В ті далекі дні»). Жанрово-стильові особливості художньої прози з'ясували доктор філологічних наук О. Ніколенко («Традиції і новаторство у творчості Леоніда Бразова»), кандидат історичних наук Н. Кочерга («Український інтер'єр як засіб вираження стану душі»), кандидат філологічних наук М. Зуенко («Леонід Бразов – фантаст»), аспірантка І. Фісак («Елементи химерності у сюжетній канві повістей Леоніда Бразова»).

9 листопада, у День української писемності і мови й день народження письменника вже вп'яте відбулася церемонія вручення Полтавської обласної премії імені Леоніда Бразова. Колись щодо її доцільності зламани були не один спис і не одне перо, але життя довело, що премія – доконаний і суспільно значущий факт. До того ж це єдина в краї суто літературна премія, якою вшановують вагомі здобутки відомих письменників, журналістів, учених.

Так, цьогоріч переможцем у номінації «Поезія» став дубенський поет О. Печора з хорошою громадянською і філософською лірикою, гострим патріотичним пафосом, явленим у збірках «Повстали приспані тривоги» і «Яблуко на вітрах». Лауреата в номінації «Проза» Т. Луньову з її інтелектуальними новелами, що апелюють до світової класики й української фольклорної традиції, текстами, водночас серйозними і глибокими – і сповненими дитячої наївності («Рукописи не форматуються»), які з цікавістю й надією нині сприймають і фахівці, і пересічні читачі. Свіжі сюжети, доброзичливий, подекуди іронічний погляд на сучасність приваблює у творчості молоді письменниці, що таїть у собі великий потенціал саморуку до нових літературних одкровенень. Переможці в номінації «Публіцистика» – автори науково-популярної розвідки «Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка: історія і сучасність» О. Єрмак, Б. Год та П. Киридон, котрі створили не тільки літопис подій і галерею постатей найстарішого у краї навчального закладу, але й майстерно передали дух університету. За словами члена оргкомітету премії М. Костенка, у книзі немає сухого академізму, а є тепло, людяність, ширість публіцистичної оповіді: складається враження, що люди пишуть про свою хату, рідний дім. Лауреата в номінації «Драматургія» – журналіста, сценариста і режисера програм і телевізійних фільмів ОД ТРК «Лтава», поета і драматурга Л. Нестулю не треба спеціально представляти землякам: її добре знають полтавські глядачі. Творчий доробок мисткині, як і її колег-лтавівців, демонструє намагання заповнити ту прогалину сучасного масового телебачення, яка утворилася в результаті його спрямованості на споживацьку розважальність, що спрощує й баналізує глибинні прояви життя. Натомість у полі зору Л. Нестулі – проблеми української культури від найдавніших часів до сучасності. Чільними рисами її індивідуального творчого стилю є історіософське осмислення вітчизняної минувшини, ґрунтовне студіювання артефактів і персоналій національного мистецтва, вияскравлення духовних пошуків, пріоритетів і ментальних настанов українства. Тож премії імені Леоніда Бразова були вдостоені телевізійний фільм «Квіти на зиму» (ОД ТРК «Лтава», 2010) та цикл історико-краєзнавчих і мистецьких передач «З одвічністю на «ти» (ОД ТРК «Лтава», 2010-2011). Лауреатом у номінації «Літературознавство» стала В. Сарапин за монографію «...Із хаосу душі створити світ»: Поезія Юрія Клена на літе-

ратурному тлі першої половини ХХ століття», присвячена творчості митця із когорти київських неокласиків, а з 30-х рр. – представника «вісниківської квадриги».

Під час урочистостей полтавський художник М. Підгорний та сім'я письменника подарували Полтавському художньому музею в особі його директора О. Курчакової портрет Леоніда Бразова.

Після урочистого вручення премії на сцені Полтавського академічного обласного українського музично-драматичного театру імені М.В. Гоголя відбулася прем'єра вистави за п'єсою Леоніда Бразова «Фортеця» у постановці Ю. Кочевенка.

Цей текст, написаний ще у 70-ті рр. ХХ ст., став несподіванкою навіть для рідні автора: його недавно віднайшли в архіві театру і взялися до сценічного втілення. Зрозуміло, що постановка твору на таку дражливу й болючу тему, як Полтавська битва, в Україні – справа складна і ризикована, бо її оцінки й у фахових розвідках, і в громадській думці часто полемічні й неоднозначні. Втім, зрозуміло всім, що на нашій землі вершилися долі європейських держав, перемога сильнішої з яких стала фатальною для українства. На тій війні наші предки були водночас і жертвами, і статистами. Тож оцю драматичну колізію полтавців, розпорошених між двох сил, і намагався вивести на кін Ю. Кочевенко. Саме на таку думку наштовхує психологічно складний, багатовимірний, трагедійний образ «козака війська Запорозького» Ілька Ропавки, майстерно зіграний народним артистом України Ю. Поповим.

10 листопада в педагогічному університеті було проведено читацьку конференцію «Леонід Бразов – співець України», де студенти під орудою кандидатів філологічних наук Т. Конєвої та С. Ленської ділилися своїми враженнями про повісті митця. Далі був даний майстер-клас із літературного краєзнавства «Шляхи вивчення творчості Леоніда Бразова» (відповідальні за його проведення – кандидати філологічних наук О. Орлова та С. Семенко, викладач А. Виговська). Орієнтація на майбутніх учителів-словесників має неабиякий пізнавальний і виховний сенс, позаяк саме вони продовжуватимуть традиції літературної освіти у краї, популяризуватимуть творчість письменника.

Справі збереження і популяризації літературної спадщини Леоніда Бразова служить його донька – знаний лінгвіст, літературознавець, публіцист, педагог, громадський діяч Лариса Леонідівна Безобразова. Протягом кількох років завдяки їй світ побачив ряд видань: тритомник – дві книги вибраних творів письменника і збірка статей і спогадів про нього «Батько», повісті з коментарями і науково-методичними розвідками («Тамрі: життя серед людей», «Гарт далеких днів», «Втеча заради життя», «Наша фортеця»). А нині до ювілею Леоніда Бразова Лариса Леонідівна підготувала твори письменника в 10 томах. У такому форматі його доробок представлений уперше. Грунтовну передмову до зібрання підготувала znana в Україні дослідниця, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри світової літератури ПНПУ О. Ніколенко. Презентації цього видання відбулися у педагогічному університеті, Полтавській обласній універсальній науковій бібліотеці імені І.П. Котляревського, Полтавській міській центральній бібліотеці.

Уже стало доброю традицією представляти нових лауреатів Полтавської обласної премії імені Леоніда Бразова на засіданні «Слов'янського клубу». От

і 10 листопада у Полтавському краєзнавчому музеї відбулася така імпреза. Члени клубу ознайомилися з творчим доробком лауреатів, представленим Л. Безобразовою, Т. Демиденко та В. Сарапін, переглянули уривок з фільму Л. Нестуді «Квіти на зиму», присвяченого доньці В. Короленка Софії, по-слухали виступи Т. Луньової та О. Єрмака. Присутніх вітав добрим словом і народною піснею фольклорний гурт факультету філології та журналістики ПНПУ «Жива вода» імені П. Бакланова (керівник – Лариса Бакланова).

Кажуть, людина жива, доки живе пам'ять про неї. Земляки добре пам'ятають митця й істинного свого співгромадянина Леоніда Бразова.

ВІТА САРАПІН,
кандидат філологічних наук, доцент

Одержано 7.12.2011 р.